

LA IMMIGRACIÓ A LA COMUNITAT VALENCIANA.

Principals resultats de l'Enquesta Nacional d'Immigrants (2007)

1. Introducció

1.1. Des de l'emigració fins a la immigració: Espanya i la Comunitat Valenciana a principis del segle XXI

1.2. L'ENI i altres fonts oficials per al coneixement de les migracions a Espanya

1.3. Objectius i desenvolupament de l'ENI

1.4. L'Informe de l'ENI – 2007 per a la Comunitat Valenciana

1.4.1. Característiques de l'Enquesta: breus apunts

1.4.2. Característiques d'este Informe

1. Introducció

1.1. Des de l'emigració fins a la immigració: Espanya i la Comunitat Valenciana a principis del segle XXI

En els últims anys, el fenomen migratori s'ha convertit en un dels temes socials de major interès, preocupació i debat públic a Espanya. Això es deu al fet que des de mitjans dels anys noranta Espanya s'ha convertit en destí important per a immigrants provinents del nord d'Àfrica, del continent americà, de l'est d'Europa i d'altres parts del món. La intensitat d'estos fluxos migratoris ha anat en augment cada any, i ha convertit Espanya en el país de la Unió Europea que més ha contribuït a l'augment de la població immigrant en el continent a causa de la continuïtat, persistència i intensitat dels fluxos migratoris mencionats. Esta situació no és aliena als requeriments, sectorialment, espacialment i temporalment diferenciats, d'uns mercats de treball heterogenis, així com de les realitats d'una població espanyola immersa en un ràpid procés d'envelliment i afectada ja per greus biaixos en la seua estructura per edat. Amb independència de la seua eventual persistència en els pròxims anys, esta nova realitat ha estimulat ja una preocupació social i no poc debat públic al nostre país, tant per la intensitat del fenomen, com pel fet que per primera vegada en segles Espanya s'ha convertit en un focus d'immigració en compte d'emigració (Arango 2004a: 161-163; Reher, 2004a: 66-71; Sánchez Alonso, 2001). En este context, la Comunitat Valenciana no ha sigut una excepció, i s'ha convertit de fet en el destí de bona part d'esta immigració.

Esta massiva afluència d'immigrants al nostre país s'ha convertit en un tema estrella dins del camp de la investigació social i econòmica. La major part d'esta s'ha centrat en els seus aspectes polítics, en la quantificació de les seues principals magnituds, en l'estudi de les seues implicacions econòmiques i de la seua incidència en el mercat de treball, i també en la problemàtica de noves pautes de relacions socials i convivència intercultural en una societat cada vegada més diversificada. Tots estos aspectes són importants i és previsible que continuen atraient l'interés dels investigadors en el futur.

Paradoxalment, menys atenció s'ha prestat al mateix procés migratori comprés des de la presa de decisió fins a la incorporació en la societat receptora. Des d'este punt de vista la migració és el resultat d'una sèrie d'estratègies empreses pels migrants. Estes estratègies solen comprendre tant l'origen com el destí, i la seua implementació es realitza a través de xarxes familiars, d'amistat o de paisanatge. A vegades tenen èxit i a vegades no, però sempre constitueixen un aspecte significatiu a l'hora de comprendre els immigrants i els seus comportaments, així com les situacions socials i econòmiques en què es troben. En societats de major tradició migratòria este tipus d'orientació de la investigació ha servit per a posar de manifest molts dels aspectes més rellevants del fenomen (Massey i Philips, 1999; Massey, i al., 1998; Ports, 1998).

La tendència dels immigrants a organitzar-se en xarxes pot considerar-se una característica comuna a tot procés migratori passat o present, encara que la seua manifestació específica diferisca en cada cas. Coneixem relativament mal les dimensions verdaderament socials, econòmiques i culturals de la migració i de les xarxes que en sorgixen. Estes carències tenen implicacions negatives per a Espanya ja que, d'una banda, suposen una important minva en la nostra comprensió del fenomen i, d'una altra, dificulten l'elaboració i implementació de polítiques públiques eficaces per a afrontar amb garanties la gestió pública del fenomen de la immigració al nostre país.

A fi de contribuir a remeiar esta carència, es va decidir escometre la realització d'una gran *Enquesta Nacional d'Immigrants (ENI-2007)* tendent a aprofundir en l'anàlisi de les dimensions socials i econòmiques del fenomen migratori, amb particular interès en el funcionament de les xarxes d'immigrants i la manera en què condicionen les decisions que prenen els migrants. El focus d'atenció es dirigix sobretot als elements que sustenten tant la decisió de migrar com la conformació d'unes determinades estratègies que es troben estretament vinculades amb la composició i el funcionament de les xarxes migratòries. La incorporació en esta d'una perspectiva longitudinal amb preguntes retrospectives permet entendre l'experiència migratòria com un procés viu, subjecte a canvis que expressen les transformacions en els diversos aspectes que constitueixen este fenomen.

1.2. L'ENI i altres fonts oficials per al coneixement de les migracions a Espanya

L'Enquesta Nacional d'Immigrants ofereix una abundant informació sobre els immigrants presents en el país que permet complementar i aprofundir el nostre coneixement del fenomen migratori més enllà de la informació recollida en les fonts oficials existents (Arango, 2004a: 163-166). En l'actualitat l'Institut Nacional d'Estadística genera fonts oficials de summa importància que recullen informació sobre el fenomen migratori. Entre elles, cal mencionar:

- **Cens de Població i Vivendes.** Este instrument recull informació àmplia sobre els immigrants presents a Espanya en el moment d'efectuar-se el Cens. Inclou també preguntes sobre la trajectòria migratòria recent de la població.

El Cens gaudix d'un evident avantatge sobre totes les altres fonts per al coneixement de les migracions ja que recopila una gran quantitat d'informació en un instrument que s'administra a tota la població. Es tracta, en este sentit, d'un gran retrat de família de la població del país. Enfront d'estos avantatges, el Cens també presenta desavantatges que s'han de tindre en compte a l'hora de treballar amb les seues dades. Estes incidixen, per exemple, en la seua periodicitat (cada 10 anys) i en les sospites, sovint prou fundades, que hi ha col·lectius que s'escapen al registre censal. Esta font és excel·lent per a qualsevol anàlisi de la distribució espacial de la població.

- **Moviment Natural de la Població.** El registre dels fets vitals (matrimonis, naixements i defuncions) recull informació sobre estos esdeveniments ocorreguts en territori espanyol. Inclou la variable de nacionalitat, fet que ens permet la reconstrucció de distints indicadors d'acord amb la nacionalitat de la persona (excepte per als nomenats, almenys abans de 2007). Per regla general la seua qualitat no suscita dubtes i les seues dades estan disponibles per a les comunitats autònomes.
- **Padró Municipal Continu.** Des de 1996 hi ha este instrument que ve a ser un registre continu de la població. Basat en el tradicional Padró municipal i coordinat per l'Institut Nacional d'Estadística, ens ofereix una informació bàsica molt rica sobre la població immigrant existent a Espanya, actualitzada de forma periòdica.

Encara que té menys informació que el Cens, el Padró té dos grans avantatges. D'una banda, les permanents actualitzacions que rep per part dels ajuntaments i de l'Institut Nacional d'Estadística signifiquen que disposa de dades prou actualitzades. Un altre avantatge que té, sobretot de cara al registre dels immigrants, és que estos tenen poderosos incentius per a estar presents en el Padró ja que, d'una banda, no se'ls demana un estatus 'legal' per a inscriure-s'hi i, d'altra, l'empadronament comporta el dret a l'educació i a gaudir dels servicis de salut. També és cert que este mateix avantatge pot tornar-se en desavantatge en animar a empadronar-se persones que no residixen habitualment a Espanya.

Hi ha hagut algunes queixes respecte a la fiabilitat de la informació que conté el Padró de cara a la població immigrant, sobretot en el sentit de mostrar una possible sobreestimació del fenomen. A fi de limitar este problema en la mesura que siga possible, a partir de desembre del 2005 els estrangers no comunitaris, entenen per estos aquells que la seua nacionalitat no es correspon amb un país de la Unió Europea (o d'altres estats part en l'Acord sobre l'Espai Econòmic Europeu o d'estats als quals, en virtut d'un conveni internacional, s'estén el mateix règim jurídic), sense autorització de residència permanent, tenen obligació de renovar la seua inscripció padronal cada dos anys. Si no es du a terme, això serà motiu de caducitat de la inscripció. Esta reforma ha contribuït a millorar notablement la qualitat del Padró, encara que continuen quedant aspectes per millorar en esta important font.

El Padró ofereix també dades per a distintes comunitats autònomes, per la qual cosa es convertix en una font molt important per al coneixement de la distribució espacial de la població.

- **Enquesta de Població Activa (EPA).** L'EPA es realitza trimestralment i recull informació sobre els actius, ocupats i desocupats d'acord amb la seua nacionalitat. Permet obtindre informació sobre els immigrants en relació amb el mercat laboral, la qual cosa la fa ser una font singular en relació amb altres fonts que analitzen el fenomen migratori. L'EPA ofereix dades detallades per comunitat autònoma.

A pesar de la riquesa i utilitat d'estes fonts, continuem no tenint una informació sistemàtica i representativa de la població immigrant on es recullen de forma retrospectiva les seues experiències migratòries, tant al nostre país com en altres llocs. S'ha considerat necessari construir una font que reculla informació sobre l'experiència migratòria en qüestions tan rellevants com la família, el treball, la vivenda, les xarxes migratòries, els llocs d'origen, els canvis de localitat, l'experiència migratòria dels familiars i amics més directes, etc.

Com no podia ser d'una altra manera, en alguns punts l'ENI recopila informació semblant a la informació derivada de diverses d'estes fonts oficials. Cal mencionar, a títol d'exemple, variables com l'estructura per sexe i edat de la població o l'estructura de l'activitat econòmica. En estos casos, l'ENI en realitat no suposa cap millora sobre altres fonts com el Cens, el Padró o l'EPA, ja que es basa en una mostra que, per àmplia que siga, sempre serà inferior a la base d'estes altres fonts. En este sentit, la seua perspectiva és semblant i les seues dades han de ser complementàries.

L'Enquesta Nacional d'Immigrants avantatja clarament altres fonts oficials en dos aspectes fonamentals. 1) Permet veure de forma conjunta un gran ventall d'informació sobre les experiències dels immigrants, facilitant així una perspectiva de l'experiència migratòria completa i integrada. 2) Recull una considerable quantitat d'informació retrospectiva sobre estos immigrants que ens permet acostar-nos a ells i a la seua experiència de forma longitudinal, almenys en termes generals. Ambdós aspectes són essencials per a qualsevol comprensió com cal del fenomen migratori. En estos temes, l'ENI gaudix d'una riquesa envejable tant respecte a les fonts oficials a Espanya com a les de la resta d'Europa.

1.3 Objectius i desenvolupament de l'ENI

Per la situació detallada abans, es va considerar oportú plantejar la possibilitat de dur a terme una ambiciosa enquesta que complementara en la mesura que fóra possible les altres fonts existents en la matèria. Per a això, l'Institut Nacional d'Estadística va ajuntar les seues forces amb la Unitat d'Estudis Migratoris del Grupo de Estudios Población y Sociedad [GEPS] de la Universitat Complutense de Madrid [UCM], de la qual havia eixit la proposta original que incloïa un primer esborrany de l'instrument, i amb el Ministeri de Treball i Afers Socials, a través de la Secretaria d'Estat d'Immigració i Emigració que ja disposa d'altres estudis i anàlisi de les xarxes d'immigració. Es va firmar un conveni de col·laboració entre les tres institucions per a la realització de l'ENI.

Les dates claus d'esta iniciativa són:

- Juliol 2004: Es planteja a l'INE per primera vegada la realització de l'enquesta.
- Gener - setembre 2005: Constitució del Grup de Treball, primers treballs preparatoris.
- Octubre - novembre 2005: Realització del primer estudi pilot [500 entrevistes].
- Desembre 2005 - març 2006: Anàlisi de resultats, introducció d'ajustos en el qüestionari, elaboració de noves estratègies de localització d'immigrants.
- Abril - maig 2006: Realització del segon estudi pilot [500 entrevistes].
- Juny - setembre 2006: Anàlisi de resultats, últims retocs a l'instrument.
- Novembre 2006 - febrer 2007: Treball de camp.
- Abril 2007 - març 2008: Depuració dels resultats, imputació de dades.
- Maig 2008: Presentació oficial d'un avanç de resultats de l'ENI.
- Juliol 2008: Presentació oficial de l'ENI: Esta presentació inclou la presentació al públic d'un joc de taules, de l'*Informe oficial* i de les microdades d'esta. Tot això es troba en la pàgina WEB de l'Institut Nacional d'Estadística (www.ine.es).

L'objectiu principal era dur a terme una *Enquesta Nacional d'Immigrants* que proporcionara informació sobre els immigrants amb més d'un any o amb intenció d'estar-ho a Espanya, amb especial insistència en els col·lectius més importants amb una doble finalitat: a) oferir a les administracions de l'Estat una informació valuosa i necessària destinada a propiciar un millor coneixement del fenomen; b) oferir a la comunitat científica nacional i internacional una font d'informació que podrà ser objecte de nombrosos estudis i anàlisi. D'esta manera, la societat i l'administració de l'Estat es beneficiarien tant de les dades derivades directament de l'Enquesta, com dels estudis científics realitzats a partir d'estes.

Com a objectius complementaris, cal assenyalar que amb esta Enquesta i la seua anàlisi posterior es pretén:

- Generar una informació bàsica sobre la comunitat d'immigrants presents a Espanya en el moment de dur-se a terme l'Enquesta. Això inclou:
 - Característiques sociodemogràfiques fonamentals.
 - Les condicions de vida i la situació socioeconòmica de la comunitat d'immigrants; en particular, la situació actual de vivenda i del grup coresident i la seua situació laboral (ocupació, pluriocupació, temporalitat en el treball, ingressos, etc.).
- Contextualitzar aspectes importants de l'experiència migratòria quant al pes que tenen les xarxes a l'hora d'influir en les decisions i estratègies que arbitren els mateixos immigrants. La definició d'estes xarxes es basarà fonamentalment en la relació amb el grup familiar i de parentiu, si bé serà possible ampliar a altres grups i col·lectius, encara que amb un abast més limitat.
- Generar una àmplia informació sobre determinades estratègies i aspectes de l'experiència migratòria que seran analitzades en funció de les característiques demogràfiques, socioeconòmiques i culturals dels immigrants, així com del funcionament de les seues xarxes familiars i les característiques del col·lectiu a què pertanyen. Estes estratègies es plasmen entorn dels punts següents:
 - La decisió d'emigrar i les condicions de partida. Això inclou l'experiència migratòria prèvia de l'individu i de la seua família.
 - Les condicions d'arribada.
 - La situació actual respecte a la família.
 - Els processos de reagrupació familiar.
- Analitzar, en la mesura que siga possible, els itineraris seguits pels immigrants així com determinats aspectes de la seua experiència migratòria a Espanya. Estos itineraris es construiran per a:
 - Les trajectòries migratòries (tant individuals com familiars) seguides abans d'arribar a Espanya.
 - Trajectòria laboral (primera situació laboral i situació laboral actual).
 - Trajectòria residencial entre els distints municipis d'Espanya amb especial atenció a la primera situació residencial i a la situació residencial actual.
- Generar informació sobre les relacions que mantenen els immigrants amb els seus països d'origen (remeses, contactes, etc.), i entre si al nostre país, així com les seues estratègies per al futur a mig termini. Tot això es podrà posar en relació amb les característiques fonamentals d'estos mateixos immigrants i amb la seua experiència migratòria tant a Espanya com abans de la seua arribada al nostre país.

1.4. L'Informe de l'ENI - 2007 per a la Comunitat Valenciana

L'Enquesta Nacional d'Immigrants conté una gran quantitat d'informació que difícilment cap en un Informe d'estes característiques. Per això, el propòsit que informa este document consistix a presentar alguns dels resultats més excel·lents de l'enquesta, emmarcant-los dins del que se sap dels processos migratoris a Espanya i als països desenvolupats. Es farà insistència en els resultats específics de l'ENI que no es troben, o es troben de forma insuficient, en altres fonts oficials. No s'hi inclouran, per regla general, aquells resultats de l'ENI semblants als recollits en altres fonts, encara que la comparació entre ells poguera resultar instructiva, sobretot com a control per a calibrar la qualitat per a distintes fonts. En presentar alguns dels resultats més rellevants derivats de l'ENI, este Informe tindrà una utilitat tant per a investigadors com per a les administracions públiques i el públic en general interessats pel fenomen migratori. Servix, a més, per a donar a conèixer la riquesa d'informació que té esta font i les possibilitats d'anàlisi que oferix.

En este Informe s'inclouran els resultats específics per a la Comunitat Valenciana que es presentaran dins d'un marc comparatiu amb els resultats corresponents a la resta d'Espanya sense incloure-hi València. Esta estratègia ens permetrà abordar tant els trets generals de la immigració a la Comunitat Valenciana com la seua especificitat dins d'Espanya. Estos resultats es contextualitzaran dins del que sabem de la societat i economia valencianes que, a banda dels trets comuns amb factors vigents en una altra part d'Espanya, presenta trets distintius considerables. L'estructura d'este Informe serà semblant a la de l'Informe nacional, però el seu contingut serà específicament valencià (vegeu Reher, i al., 2008).

1.4.1. CARACTERÍSTIQUES DE L'ENQUESTA: BREUS APUNTS

Per a entendre adequadament el present Informe, cal aclarir alguns conceptes de l'ENI que faciliten la seua lectura. No es tracta ací d'una anàlisi metodològica d'ENI, sinó d'una explicació d'algunes de les característiques de l'Informe i de la forma en què s'ha manejat la informació que ací es presenta. El lector trobarà una explicació detallada de la metodologia seguida en l'Enquesta Nacional d'Immigrants [ENI - 2007], així com una còpia de l'instrument utilitzat en altres documents disponibles en la pàgina web de l'Institut Nacional d'Estadística (INE) (<http://www.ine.es>).

- *L'univers* de l'ENI es referix a persones de 16 i més anys que han nascut fora d'Espanya i que porten almenys un any ací o tenen intenció de portar almenys un any ací. Això significa que inclou persones que han vingut tant de països desenvolupats com de països en desenvolupament. Es va decidir fer prevaldre l'origen per damunt de la nacionalitat per a no perdre veraders immigrants que tenien la nacionalitat espanyola en origen, cas de nombrosos llatinoamericans, i per a poder estudiar el procés d'adquisició de nacionalitat.

La nostra estratègia no està exempta de problemes i de limitacions. Un inconvenient és que en l'univers també s'inclouen persones nascudes fora d'Espanya que han tingut la nacionalitat espanyola des del naixement [aproximadament 10% de la mostra], moltes de les quals –però no totes– serien fills d'espanyols que estaven circumstancialment a l'estranger en el moment del seu naixement. Un altre inconvenient relacionat és que l'univers de l'ENI tendix a excloure'n persones que treballen de forma estacional en l'agricultura o en altres activitats econòmiques. A pesar dels problemes que es pogueren plantejar, es va optar per esta definició a fi de dotar l'ENI d'un univers clar en una realitat sovint esvarosa i mal·leable.

- *L'estratègia de localització dels entrevistats* es va basar en una mostra aleatòria de llars preses del Padró. Dins de cada llar es va procedir a seleccionar la persona a entrevistar de forma aleatòria.
- Es va excloure de la mostra la població en vivendes col·lectives, entenent per això aquelles vivendes amb més de 15 ocupants.
- El *treball de camp* es va realitzar entre novembre 2006 i febrer del 2007. Es considera l'1 de gener del 2007 com a data de referència de l'ENI.
- Es van realitzar un total de 15.465 entrevistes, de les quals 1.451 corresponen a persones residents a la Comunitat Valenciana. Els resultats de l'ENI són representatius per al conjunt d'Espanya. Per això, en processar les dades s'han utilitzat els factors d'elevació i de ponderació corresponents al marc mostral. S'utilitzen dos tipus de ponderació: a) una ponderació de llars quan es recull exclusivament informació sobre els grups coresidents; b) una ponderació per individus en tots aquells resultats referits a la persona triada, bé sola, bé d'acord amb característiques de les llars on residixen. Estos mateixos factors d'elevació s'han utilitzat en tots els resultats corresponents a València.
- Les dades originals derivades de l'ENI han sigut sotmeses a un procés rigorós de *validació i de detecció* i, en cas de ser necessari, d'imputació per part tant de l'INE com de l'equip del GEPS. Tenen, per tant, un elevat nivell de confiabilitat, sempre dins dels marges habituals en este tipus d'estudi.

1.4.2. CARACTERÍSTIQUES D'ESTE INFORME

Per a comprendre adequadament este Informe, és convenient tindre present d'entrada algunes de les seues característiques. Com ja s'ha dit abans, es pretén donar a conèixer els principals resultats de l'ENI, fent prevaldre abans de res aquells aspectes que emfatitzen la singularitat de l'ENI respecte a altres fonts oficials. Els resultats que es presentaran seran senzills i directes, i

l'anàlisi escrita procurarà contextualitzar-los dins de la situació vigent a la Comunitat Valenciana, a Espanya i en altres països desenvolupats. Es pretén que el seu contingut arribe al públic més ampli possible per això se'n minimitzarà l'aparell erudit. S'ha optat sempre per una presentació senzilla dels resultats, preferint normalment la presentació gràfica a la tabular. El propòsit ací és facilitar una comprensió ràpida i intuïtiva del resultat objecte d'anàlisi.

La quasi totalitat de les figures i taules incloses en l'Informe es referix a les dades corresponents a les persones entrevistades. Per regla general, els títols d'estes taules i figures es referixen a estes persones com 'immigrants'. En cas de sorgir alguna confusió a causa del contingut de la informació presentada, poden figurar en algun cas els termes de 'persona triada', 'persona entrevistada' o 'persona enquestada'. Quan es genera informació sobre els membres de la seua llar (els coresidents), això es menciona expressament en el títol de la figura o taula.

Al llarg de l'Informe s'utilitzen una sèrie de variables de control. No són les úniques possibles, però ens permeten albirar distintes dimensions demogràfiques, geogràfiques, i socioeconòmiques de les poblacions estudiades. Estes variables són:

- *Sexe* (home, dona).
- *Edat*. Per a les persones enquestades s'utilitzen els trams següents: 16-24, 25-34, 35-44, 45-54, 55-64, 65-74 i 75 i més. A causa de la grandària relativament més reduïda de la mostra valenciana, en alguns casos s'han preferit grups d'edat un poc més amplis que els presentats ací.

Les taules 1.1 i 1.2 contenen la distribució bàsica per edat utilitzada en este Informe. S'hi podrà observar el nombre d'entrevistes que de fet es van efectuar tant a València com a la resta d'Espanya, així com la distribució relativa dels valors ponderats. Estes distribucions són, per regla general, prou semblants, encara que és cert que el nombre d'entrevistes a la Comunitat Valenciana no permet una major desagregació dels grups d'edat. Es pot apreciar que la població entrevistada a València té més edat que l'entrevistada a la resta d'Espanya.

Taula 1.1. Nombre d'entrevistes per edat a la Comunitat Valenciana i Espanya

M	Mostral		Ponderat	
	Comunitat Valenciana	Espanya	Comunitat Valenciana	Espanya
De 16 a 24	139	1.711	82.250	592.695
De 25 a 34	388	4.491	193.880	1.211.056
De 35 a 44	375	3.995	160.687	1.031.493
De 45 a 54	203	1.915	92.993	501.147
De 55 a 64	161	945	73.935	256.824
De 65 a 74	119	552	56.324	150.779
De 75 i mes	60	369	26.036	78.275
No sap	6	36	5.227	12.922
Total	1.451	14.014	691.332	3.835.191

Nota: Espanya conté la informació del total d'Espanya menys la Comunitat Valenciana
Font: Enquesta Nacional d'Immigrants 2007

Taula 1.2. Percentatges d'entrevistes per edat a la Comunitat Valenciana i Espanya

	Comunitat Valenciana	Espanya
De 16 a 24	12.0	15.5
De 25 a 34	28.3	31.7
De 35 a 44	23.4	27.0
De 45 a 54	13.6	13.1
De 55 a 64	10.8	6.7
De 65 a 74	8.2	3.9
De 75 i mes	3.8	2.0
Total	100	100
N	686.105	3.822.269

Nota₁: Espanya conté la informació del total d'Espanya menys la Comunitat Valenciana
Nota₂: Percentatges realitzats amb dades ponderades
Nota₃: N és diferent del total de la taula anterior pel fet que hem eliminat els "No sap"
Font: Enquesta Nacional d'Immigrants 2007

- *Any d'arribada*. S'han utilitzat les agrupacions següents: abans de 1992, 1992-2001 i 2002-2007. Així, esta variable ens permet diferenciar entre aquelles persones que van arribar a Espanya fa prou de temps i en situacions probablement molt diferents d'aquelles persones que han arribat en el moment de gran auge migratori.

Les taules 1.3 i 1.4 contenen el nombre d'entrevistes per any d'arribada d'aquells immigrants entrevistats a València en comparació amb els de la resta d'Espanya (totals mostrals i ponderats), així com la distribució relativa de les dades valencianes i de la resta d'Espanya. Es pot apreciar que hi ha un bon nombre de casos a analitzar a València i que el pes de persones que van arribar abans de 1992 en estes entrevistes és prou inferior a la Comunitat Valenciana que a la resta d'Espanya.

Taula 1.3. Nombre d'entrevistes per any d'arribada a la Comunitat Valenciana i Espanya

M	Mostral		Ponderat	
	Comunitat Valenciana	Espanya	Comunitat Valenciana	Espanya
No sap	20	202	8.236	61.168
2002-2007	544	5.076	294.458	1.568.986
1992-2001	526	4.912	255.206	1.374.210
Abans de 1992	361	3.824	133.432	830.826
Total	1.451	14.014	691.332	3.835.190

Nota1: Espanya conté la informació del total d'Espanya menys la Comunitat Valenciana

Nota2: N és diferent del total de la taula anterior pel fet que hem eliminat els "No sap"

Font: Enquesta Nacional d'Immigrants 2007

Taula 1.4. Percentatges d'entrevistes per any d'arribada a la Comunitat Valenciana i Espanya

C	Comunitat Valenciana	Espanya
2002-2007	43,1	41,6
1992-2001	37,4	36,4
Abans de 1992	19,5	22,0
Total	100	100
N	683.096	3.774.022

Nota1: Espanya conté la informació del total d'Espanya menys la Comunitat Valenciana

Nota2: Percentatges realitzats amb dades ponderades

Nota3: N és diferent del total de la taula anterior pel fet que s'han eliminat els "No sap"

Font: Enquesta Nacional d'Immigrants 2007

- **Educació.** Ací es referix al major nivell d'estudis acabats. S'han utilitzat tres categories: a) sense educació formal, amb educació primària sense acabar i amb primària acabada, b) educació secundària i formació professional, i c) educació universitària. S'ha preferit utilitzar per a este Informe un nombre reduït de categories a fi de limitar l'abast de possibles discrepàncies entre distints sistemes educatius.

Les taules 1.5 i 1.6 contenen la distribució mostral i ponderada dels entrevistats per nivell d'educació a la Comunitat Valenciana i a la resta d'Espanya, així com la seua distribució relativa. Estes dades permeten avançar que a penes només hi ha diferències modestes però clares en el nivell educatiu entre els immigrants a la Comunitat Valenciana i a la resta d'Espanya, i que és prou inferior el pes de l'educació superior a la Comunitat Valenciana.

Taula 1.5. Nombre d'entrevistes per nivell educatiu a la Comunitat Valenciana i Espanya

M	Mostral		Ponderat	
	Comunitat Valenciana	Espanya	Comunitat Valenciana	Espanya
No sap	17	94	9.423	35.160
Primària i sense estudis	343	3.738	167.950	996.451
Secundària (1r i 2n cicle)	814	7.179	399.018	1.986.076
Educació superior	275	2.988	113.825	814.030
Total	1.449	13.999	690.216	3.831.717

Nota: Espanya conté la informació del total d'Espanya menys la Comunitat Valenciana

Font: Enquesta Nacional d'Immigrants 2007

Taula 1.6. Percentatges d'entrevistes per nivell educatiu a la Comunitat Valenciana i Espanya

C	Comunitat Valenciana	Espanya
Primària i sense estudis	24,7	26,2
Secundària (1r i 2n cicle)	58,6	52,3
Educació superior	16,7	21,4
Total	100	100
N	680.793	3.796.557

Nota1: Espanya conté la informació del total d'Espanya menys la Comunitat Valenciana

Nota2: Percentatges realitzats amb dades ponderades

Nota3: N és diferent del total de la taula anterior pel fet que s'han eliminat els "No sap".

Font: Enquesta Nacional d'Immigrants 2007

- **Origen.** Es tracta d'una variable d'agrupació molt important perquè permet emmarcar ràpidament les diferències entre els subgrups d'immigrants al país. Hi ha moltes agrupacions possibles i cap no és perfecta. De fet se'n van assajar diverses. Al final, es va optar per utilitzar grans agrupacions de països d'origen a fi de tindre cinc grups útils d'una grandària més o menys semblant. Estos són:
 - Països desenvolupats (EU15 + Espai Econòmic Europeu + Suïssa + Japó + Corea del Sud + Estats Units + Canadà + Austràlia + Nova Zelanda).
 - Països andins (Colòmbia, Equador, Perú i Bolívia)
 - Resta d'Amèrica Llatina
 - Àfrica.
 - Altres països d'Europa, Àsia i Oceania ("Resta Europa-món" en les taules i figures d'este document.)

La distribució bàsica d'esta classificació es troba en les taules 1.7 i 1.8. En la primera es pot veure el

nombre d'entrevistes (mostral i ponderat) a la Comunitat Valenciana i a la resta d'Espanya i, en la segona, el seu pes relatiu. Posen de manifest que en algunes de les categories utilitzades (resta d'Amèrica Llatina i Àfrica) el nombre d'entrevistes és relativament baix per això cal prendre els resultats presentats per a València amb certa reserva. Tanmateix, després de diverses proves, hem considerat de molta utilitat esta distribució per país de naixement per al cas valencià. Permeten anticipar, a més, que el pes d'immigrants de països desenvolupats és molt major a València que a la resta d'Espanya, mentre el contrari és cert en el cas dels nadius de països africans, andins i de la resta d'Amèrica Llatina. Es tornarà a este tema més avant en este Informe

Taula 1.7. Nombre d'entrevistes per origen a la Comunitat Valenciana i Espanya

M C	Mostral		Ponderat	
	Comunitat Valenciana	Espanya	Comunitat Valenciana	Espanya
Països Desenvolupats	535	3.342	237.818	773.169
Països Andins	226	2.982	115.984	851.562
Resta d'Amèrica Llatina	180	2.790	76.582	743.563
Àfrica	182	2.387	89.341	678.247
Resta Europa, Àsia i Oceania	328	2.513	171.607	788.649
Total	1.451	14.014	691.332	3.835.190

Nota: Espanya conté la informació del total d'Espanya menys la Comunitat Valenciana
 Font: Enquesta Nacional d'Immigrants 2007

Taula 1.8. Percentatges d'entrevistes per origen a la Comunitat Valenciana i Espanya

C	Comunitat Valenciana	Espanya
Països Desenvolupats	34,4	20,2
Països Andins	16,8	22,2
Resta d'Amèrica Llatina	11,1	19,4
Àfrica	12,9	17,7
Resta Europa, Àsia i Oceania	24,8	20,6
Total	100	100
N	691.332	3.835.190

Nota₁: Espanya conté la informació del total d'Espanya menys la Comunitat Valenciana
 Nota₂: Percentatges realitzats amb dades ponderades
 Font: Enquesta Nacional d'Immigrants 2007

És important tindre present que estes agrupacions presenten a vegades importants disparitats. Entre la resta de països d'Amèrica Llatina s'inclouen molts argentins i prou veneçolans i cubans, però també paraguaians i dominicans que bé podrien representar trajectòries migratòries molt diverses. El mateix hem de dir dels africans, el nombre dels quals està clarament dominat per marroquins però on també hi ha una part no menyspreable de subsaharians. Per fi, en l'última categoria d'altres països d'Europa, Àsia i Oceania, el grup dominant (romanesos) així com altres persones de l'est d'Europa bé podrien haver tingut una experiència molt diferent dels immigrants procedents de Xina o de Pakistan. En tot cas, esta categorització ens permet veure amb poques paraules les diferències per zona d'origen.

Totes les altres variables que s'utilitzen en este Informe són de comprensió ràpida i directa. Quan es requereisca alguna explicació, esta es podrà trobar dins del text general de l'escrit.

Finalment, cal fer una última precisió. La grandària relativament reduïda de la mostra a la Comunitat Valenciana (poc més de 1.400 entrevistes) fa impossible emprendre anàlisis espacials dins d'esta regió, per això la nostra anàlisi es basarà exclusivament a la Comunitat en el seu conjunt.